

ΑΝΤ. Κ. ΔΑΝΑΣΣΗΣ – ΑΦΕΝΤΑΚΗΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

87

ΟΙ ΕΞΩΣΧΟΛΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ
ΚΑΙ Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΔΟΣΗ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

(Παιδαγωγική έρευνα)

ΤΕΥΧΗ Α' και Β'

ΑΘΗΝΑ 1983

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Παιδαγωγική Επιστήμη, όπως έχουμε αναπτύξει αλλού, ερευνά το αιώνιο και παγκόσμιο φαινόμενο της αγωγής. Η αγωγή, τόσο η κατά σχέδιο όσο και η ελεύθερη με αλληλεπίδραση μέσα στο κοινωνικό περιβάλλον πραγματοποιούμενη, έχει τη θεωρητική και την πραξιακή της διάσταση. Η θεωρία και η πράξη του φαινομένου της αγωγής αποτελούν σήμερα αντικείμενο της εμπειρικής έρευνας.

Συμβολή στην αντιμετώπιση προβλημάτων της Παιδαγωγικής με βάση την εμπειρική έρευνα αποτελεί η παρούσα μελέτη, η οποία αποβλέπει στη διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα σε μία σειρά εξωσχολικών-κοινωνικών παραγόντων (πολιτιστικής εμπειρίας) και στη σχολική επίδοση μαθητών Μέσης Εκπαίδευσης.

Η μελέτη στην παρούσα της μορφή είναι μια πρώτη παρουσίαση και σχολιασμός των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν με περαιτέρω συστηματικές αναλύσεις. Πρόκειται δηλ. για μια τράπεζα δεδομένων, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν σε πρακτικές ασκήσεις και πτυχιακές εργασίες φοιτητών στον τομέα της Παιδαγωγικής.

Το ερευνητικό υλικό συγκεντρώθηκε υπό την επίβλεψή μου το 1974 από ομάδες φοιτητών του σεμιναρίου της Μεθοδολογίας της Έρευνας με τη συμμετοχή της βοηθού δ. Ελένης-Μαρίας Χαραλαμπίδου. Η επεξεργασία του υλικού προχώρησε με βραδύ ρυθμό λόγω του μεγάλου του όγκου και της έλλειψης οικονομικής ενίσχυσης. Το έτος 1979 άρχισε να προωθείται η έρευνα με ικανοποιητικό ρυθμό λόγω της χρηματοδότησής της από τα ερευνητικά κονδύλια του Πανεπιστημίου Αθηνών και της πολύπλευρης συμμετοχής σ' όλες τις επόμενες φάσεις του επιστημονικού συνεργάτη κ. Α. Δελλασούδα. Ακόμη θα πρέπει να σημειωθεί και η συμβολή του επιστημονικού προσωπικού του Κέντρου Πυρηνικών Ερευνών «Δημόκριτος» στη μηχανογραφική πινακοποίηση των δεδομένων, ιδιαίτερα δε του προϊσταμένου του τμήματος κ. Θεοδώρου Εξάρχου και της κ. Αλεξάνδρας Βασιλείου, η οποία συνέταξε τα προγράμματα που απαιτήθηκαν για την εργασία αυτή. Προς όλους τους παραπάνω εκφράζονται θερμές ευχαριστίες.

ΑΝΤ. Κ. ΔΑΝΑΣΣΗΣ-ΑΦΕΝΤΑΚΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	σελ.
ΠΡΟΛΟΓΟΣ Β' ΕΚΔΟΣΗΣ	5
ΠΡΟΛΟΓΟΣ Α' ΕΚΔΟΣΗΣ	6
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7

ΜΕΡΟΣ Α'

2. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ, ΔΕΔΟΜΕΝΑ & ΤΡΟΠΟΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥΣ	9
2.1 Σκοπός της έρευνας	11
2.2 Είδος έρευνας - Δείγμα	11
2.3 Μέσα και τρόπος συλλογής του ερευνητικού υλικού	12
2.4 Συγκεντρωτικοί πίνακες (II & III) γενικών χαρακτηριστικών του δείγματος ...	16
2.5 Πίνακες απόλυτων και σχετικών συχνοτήτων των αριθμητικών μεγεθών του δείγματος	23
2.5.1 Υπόμνημα για την ανάγνωση των πινάκων IV, V, VI	23
2.5.2 Πίνακες IV, V, VI	24
2.6 Αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος	39
2.7 Πίνακες VIIα και VIIβ	40
2.8 Στατιστική επεξεργασία δεδομένων	42

ΜΕΡΟΣ Β'

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	45
Πίνακες διπλής εισόδου απόλυτων και σχετικών συχνοτήτων	45
3.1 Περιεχόμενο των πινάκων διπλής εισόδου	47
3.1.1 Γενικές παρατηρήσεις	47
3.1.2 Αναλυτικές οδηγίες για την ανάγνωση των πινάκων διπλής εισόδου	47
3.1.3 Υπόμνημα για την ανάγνωση του πίνακα VIII	50
3.1.4 Πίνακας VIII - Αναλυτική κατάσταση του περιεχομένου των κωδικών αριθμών των πινάκων συνάφειας	50
3.2 Σχολίαση αποτελεσμάτων έρευνας - Γενικές παρατηρήσεις	56
3.2.1 Πίνακας 1. Τόπος γέννησης (μεταβλ. 1)	57
3.2.2 Πίνακας 2. Τόπος μόνιμης διαμονής (μεταβλ. 3)	60
3.2.3 Πίνακας 3. Απόρριψη μαθητή (μεταβλ. 4)	61

3.2.4	Πίνακας	4. Αριθμός αδελφών (μεταβλ. 7)	62
3.2.5	Πίνακας	5. Σειρά γέννησης μαθητή (μεταβλ. 8)	64
3.2.6	Πίνακας	6. Τάξη απόρριψης (μεταβλ. 10)	68
3.2.7	Πίνακας	7. Φοίτηση σε φροντιστήρια προετοιμασίας σχολικών μαθημάτων (μεταβλ. 12)	72
3.2.8	Πίνακας	8. Φοίτηση σε φροντιστήρια για ανώτερες σχολές (μεταβλ. 13)	74
3.2.9,10	Πίνακες	9 και 10	76
	Πίνακας	9. Φροντιστήρια, κατ' οίκον, προετοιμασίας σχολικών μαθημάτων (μεταβλ. 15)	76
	Πίνακας	10. Φροντιστήρια, κατ' οίκον, προετοιμασίας για Α.Ε.Ι. (μεταβλ. 16)	76
3.2.11	Πίνακας	11. Επίδοση στο κριτήριο νοημοσύνης S.P.M. (μεταβλ. 18)	78
3.2.12	Πίνακας	12. Συμβίωση ή όχι γονέων (μεταβλ. 19)	80
3.2.13	Πίνακας	13. Με ποιόν διαβίω ο μαθητής σε περίπτωση που οι γονείς είναι διαζευγμένοι (μεταβλ. 20)	82
3.2.14	Πίνακας	14. Διαβίωση του μαθητή μακριά από την οικογένειά του (μεταβλ. 23)	84
3.2.15	Πίνακας	15. Λόγοι για τους οποίους ο μαθητής διαβίω μακριά από την οικογένειά του (μεταβλ. 24)	86
3.2.16	Πίνακας	16. Χρόνος διαβίωσης μακριά από την οικογένεια (μεταβλ. 25)	88
3.2.17	Πίνακας	17. Άτομα με τα οποία συμβίω ο μαθητής σε περίπτωση διαβίωσής του μακριά από την οικογένεια (μεταβλ. 26)	91
3.2.18	Πίνακας	18. Γραμματικές γνώσεις πατέρα (μεταβλ. 27)	94
3.2.20	Πίνακας	20. Ξένες γλώσσες πατέρα (μεταβλ. 29)	97
3.2.21	Πίνακας	21. Γραμματικές γνώσεις μητέρας (μεταβλ. 30)	98
3.2.23	Πίνακας	23. Ξένες γλώσσες μητέρας (μεταβλ. 32)	101
3.2.24	Πίνακας	24. Επάγγελμα πατέρα (μεταβλ. 33)	104
3.2.25	Πίνακας	25. Επάγγελμα μητέρας (μεταβλ. 34)	106
3.2.26,27	Πίνακες	26 & 27. Ωριαία επαγγελματική απασχόληση γονέων, ημερησίως (μεταβλ. 35 & 36)	108
3.2.28,29	Πίνακες	28 & 29. Δεύτερη επαγγελματική απασχόληση γονέων (μεταβλ. 37 & 38)	117
3.2.30	Πίνακας	30. Είδος Γυμνασίου (μεταβλ. 40)	119
3.2.31	Πίνακας	31. Περιοχή Γυμνασίου (μεταβλ. 41)	120
3.2.32	Πίνακας	32. Σύνολο μαθητών τμήματος (μεταβλ. 44)	122
3.2.33	Πίνακας	33. Ύπαρξη βιβλιοθήκης (μεταβλ. 82)	124
3.2.34	Πίνακας	34. Είδος βιβλίων σε περίπτωση ύπαρξης βιβλιοθήκης (μεταβλ. 83)	126
3.2.36	Πίνακας	36. Τύπος κατοικίας (μεταβλ. 85)	128
3.2.37	Πίνακας	37. Αριθμός δωματίων κατοικίας (μεταβλ. 86)	130
3.2.38	Πίνακας	38. Βοηθητικοί χώροι (μεταβλ. 87)	133
3.2.39	Πίνακας	39. Ύπαρξη εξοχικής κατοικίας (μεταβλ. 88)	134
3.2.40	Πίνακας	40. Ύπαρξη άλλων ακινήτων (μεταβλ. 90)	135
3.2.41	Πίνακας	41. Ύπαρξη Ι.Χ. αυτοκινήτου (μεταβλ. 97)	136
4. ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ			139

62
64
68

72
74
76

76
76
78
80

82

84

86
88

91
94
97
98
101
104
106

108

117
119
120
122
124
126
128
130
133
134
135
136

139

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ (σελ 145 κ.ε.)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ

1-43
(σελίδες 650)

Σημείωση: Πληροφορίες για το περιεχόμενο των πινάκων αυτών βλ. στην παράγρ. 3.1

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ
Καθηγητής: ΑΝΤ. Κ. ΔΑΝΑΣΣΗΣ-ΑΦΕΝΤΑΚΗΣ

ΟΙ ΕΞΩΣΧΟΛΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ
ΚΑΙ Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΔΟΣΗ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

(Παιδαγωγική έρευνα)

ΤΟΜΟΣ Α
(ΤΕΥΧΗ Α' και Β')

ΑΘΗΝΑ 1985

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	σελ.
ΠΡΟΛΟΓΟΣ Β' ΕΚΔΟΣΗΣ	5
ΠΡΟΛΟΓΟΣ Α' ΕΚΔΟΣΗΣ	6
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7

ΜΕΡΟΣ Α'

2. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ, ΔΕΔΟΜΕΝΑ & ΤΡΟΠΟΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥΣ	9
2.1 Σκοπός της έρευνας	11
2.2 Είδος έρευνας - Δείγμα	11
2.3 Μέσα και τρόπος συλλογής του ερευνητικού υλικού	12
2.4 Συγκεντρωτικοί πίνακες (II & III) γενικών χαρακτηριστικών του δείγματος ...	16
2.5 Πίνακες απόλυτων και σχετικών συχνοτήτων των αριθμητικών μεγεθών του δείγματος	23
2.5.1 Υπόμνημα για την ανάγνωση των πινάκων IV, V, VI	23
2.5.2 Πίνακες IV, V, VI	24
2.6 Αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος	39
2.7 Πίνακες VIIα και VIIβ	40
2.8 Στατιστική επεξεργασία δεδομένων	42

ΜΕΡΟΣ Β'

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	45
Πίνακες διπλής εισόδου απόλυτων και σχετικών συχνοτήτων	45
3.1 Περιεχόμενο των πινάκων διπλής εισόδου	47
3.1.1 Γενικές παρατηρήσεις	47
3.1.2 Αναλυτικές οδηγίες για την ανάγνωση των πινάκων διπλής εισόδου	47
3.1.3 Υπόμνημα για την ανάγνωση του πίνακα VIII	50
3.1.4 Πίνακας VIII - Αναλυτική κατάσταση του περιεχομένου των κωδικών αριθμών των πινάκων συνάφειας	50
3.2 Σχολίαση αποτελεσμάτων έρευνας - Γενικές παρατηρήσεις	56
3.2.1 Πίνακας 1. Τόπος γέννησης (μεταβλ. 1)	57
3.2.2 Πίνακας 2. Τόπος μόνιμης διαμονής (μεταβλ. 3)	60
3.2.3 Πίνακας 3. Απόρριψη μαθητή (μεταβλ. 4)	61

3.2.4	Πίνακας	4. Αριθμός αδελφών (μεταβλ. 7)	62
3.2.5	Πίνακας	5. Σειρά γέννησης μαθητή (μεταβλ. 8)	64
3.2.6	Πίνακας	6. Τάξη απόρριψης (μεταβλ. 10)	68
3.2.7	Πίνακας	7. Φοίτηση σε φροντιστήρια προετοιμασίας σχολικών μαθημάτων (μεταβλ. 12)	72
3.2.8	Πίνακας	8. Φοίτηση σε φροντιστήρια για ανώτερες σχολές (μεταβλ. 13)	74
3.2.9,10	Πίνακες	9 και 10	76
	Πίνακας	9. Φροντιστήρια, κατ' οίκον, προετοιμασίας σχολικών μαθημάτων (μεταβλ. 15)	76
	Πίνακας	10. Φροντιστήρια, κατ' οίκον, προετοιμασίας για Α.Ε.Ι. (μεταβλ. 16)	76
3.2.11	Πίνακας	11. Επίδοση στα κριτήρια νοσημοσύνης S.P.M. (μεταβλ. 18)	78
3.2.12	Πίνακας	12. Συμβίωση ή όχι γονέων (μεταβλ. 19)	80
3.2.13	Πίνακας	13. Με ποιόν διαβίω ο μαθητής σε περίπτωση που οι γονείς είναι διαζευγμένοι (μεταβλ. 20)	82
3.2.14	Πίνακας	14. Διαβίωση του μαθητή μακριά από την οικογένειά του (μεταβλ. 23)	84
3.2.15	Πίνακας	15. Λόγοι για τους οποίους ο μαθητής διαβίω μακριά από την οικογένειά του (μεταβλ. 24)	86
3.2.16	Πίνακας	16. Χρόνος διαβίωσης μακριά από την οικογένεια (μεταβλ. 25)	88
3.2.17	Πίνακας	17. Άτομα με τα οποία συμβίω ο μαθητής σε περίπτωση διαβίωσής του μακριά από την οικογένεια (μεταβλ. 26)	91
3.2.18	Πίνακας	18. Γραμματικές γνώσεις πατέρα (μεταβλ. 27)	94
3.2.20	Πίνακας	20. Ξένες γλώσσες πατέρα (μεταβλ. 29)	97
3.2.21	Πίνακας	21. Γραμματικές γνώσεις μητέρας (μεταβλ. 30)	98
3.2.23	Πίνακας	23. Ξένες γλώσσες μητέρας (μεταβλ. 32)	101
3.2.24	Πίνακας	24. Επάγγελμα πατέρα (μεταβλ. 33)	104
3.2.25	Πίνακας	25. Επάγγελμα μητέρας (μεταβλ. 34)	106
3.2.26,27	Πίνακες	26 & 27. Ωριαία επαγγελματική απασχόληση γονέων, ημερησίως (μεταβλ. 35 & 36)	108
3.2.28,29	Πίνακες	28 & 29. Δεύτερη επαγγελματική απασχόληση γονέων (μεταβλ. 37 & 38)	117
3.2.30	Πίνακας	30. Είδος Γυμνασίου (μεταβλ. 40)	119
3.2.31	Πίνακας	31. Περιοχή Γυμνασίου (μεταβλ. 41)	120
3.2.32	Πίνακας	32. Σύνολο μαθητών τμήματος (μεταβλ. 44)	122
3.2.33	Πίνακας	33. Ύπαρξη βιβλιοθήκης (μεταβλ. 82)	124
3.2.34	Πίνακας	34. Είδος βιβλίων σε περίπτωση ύπαρξης βιβλιοθήκης (μεταβλ. 83)	126
3.2.36	Πίνακας	36. Τύπος κατοικίας (μεταβλ. 85)	128
3.2.37	Πίνακας	37. Αριθμός δωματίων κατοικίας (μεταβλ. 86)	130
3.2.38	Πίνακας	38. Βοηθητικοί χώροι (μεταβλ. 87)	133
3.2.39	Πίνακας	39. Ύπαρξη εξοχικής κατοικίας (μεταβλ. 88)	134
3.2.40	Πίνακας	40. Ύπαρξη άλλων ακινήτων (μεταβλ. 90)	135
3.2.41	Πίνακας	41. Ύπαρξη Ι.Χ. αυτοκινήτου (μεταβλ. 97)	136
4 ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ			141—175
5. ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ			177

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ
Καθηγητής: ΑΝΤ. Κ. ΔΑΝΑΣΣΗΣ - ΑΦΕΝΤΑΚΗΣ

ΕΞΩΣΧΟΛΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ
ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΔΟΣΗ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

(Παιδαγωγική έρευνα)

ΤΟΜΟΣ Β'

ΑΘΗΝΑ 1986

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Όπως σημειώναμε στον 1ο τόμο^(α), παράγρ. 2.1, κύριος σκοπός της έρευνάς μας αυτής είναι η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ μιας σειράς κοινωνικών - εξωσχολικών παραγόντων και της σχολικής επίδοσης των μαθητών των δύο τελευταίων τάξεων των σχολείων της Μέσης Εκπαίδευσης (Μ.Ε.), της περιοχής της «τέως διοικήσεως πρωτεύουσας».

Παράλληλα όμως επιδιώκεται η επίτευξη ορισμένων εκπαιδευτικών στόχων, όπως: α) η πρακτική άσκηση των φοιτητών στην έρευνα, β) η κάλυψη των αναγκών σε εποπτικό υλικό (πίνακες δεδομένων) που είναι απαραίτητο στην πρακτική άσκηση των φοιτητών, γ) η δημιουργία τράπεζας ερευνητικών δεδομένων και βιβλιογραφικών πληροφοριών για την εκπόνηση διπλωματικών εργασιών από τους τελειόφοιτους φοιτητές και διατριβών από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές, δ) η κάλυψη αναγκών άλλων ερευνητικών δραστηριοτήτων και ε) η διερεύνηση και άλλων υποθέσεων, πέραν αυτών στις οποίες έχει περιοριστεί η έρευνά μας.

Όπως στην πρώτη έτοι και σ' αυτή την ερευνητική φάση σημαντική υπήρξε η συμβολή, για τη συγκέντρωση βιβλιογραφικών πληροφοριών, των φοιτητών που μετέχουν στο σεμιναριακό μάθημα της Μεθοδολογίας της Έρευνας, που διεξάγεται από τον επιστημονικό συνεργάτη του τομέα της Παιδαγωγικής κ. Λαυρέντιο Δελλασούδα, ο οποίος και μετέχει, ως συνεργευνητής, στην όλη ερευνητική προσπάθεια.

Σημαντική ήταν επίσης και η συμβολή του Κέντρου Φυσικών Ερευνών «Δημόκριτος» στην μέσω Η.Υ στατιστική διερεύνηση και επεξεργασία ορισμένων παραγόντων που πραγματοποίησε η μαθηματικός-προγραμματίστρια του «Δημόκριτου» κ. Αλεξάνδρα Βασιλείου.

Τέλος θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι δαπάνες δημοσίευσης των αποτελεσμάτων της έρευνας καλύφθηκαν από τα ερευνητικά κονδύλια του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Προς όλους τους παραπάνω εκφράζονται θερμές ευχαριστίες.

ΑΝΤ. Κ. ΔΑΝΑΣΣΗΣ-ΑΦΕΝΤΑΚΗΣ

(α) Ο πρώτος τόμος περιλαμβάνει τα τεύχη Α' και Β', τα οποία έχουν ενσωματωθεί σε ενιαίο κείμενο που δημοσιεύτηκε σε πρώτη έκδοση το 1983 και σε δεύτερη έκδοση (χωρίς του πίνακες συνάφειας) το 1985. Οι παραπομπές στον 1ο τόμο αναφέρονται στην πρώτη έκδοση του 1ου τόμου (τεύχη Α+Β), η οποία περιλαμβάνει και τους πίνακες συνάφειας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ 2ου ΤΟΜΟΥ

Πρόλογος	3
1. Εισαγωγή	5
1.1. Διάρθρωση των κεφαλαίων του 2ου τόμου	5
1.2. Αναλυτικός πίνακας των παραγόντων που εξετάζονται στη β' ερευνητική φάση ΠΙΝΑΚΑΣ X	6
ΜΕΡΟΣ Α'	
2. Μεθολογία Δεύτερης Φάσης Επεξεργασίας των Δεδομένων	9
2.1. Επανακωδικοποίηση δεδομένων	9
ΠΙΝΑΚΑΣ XI	10
2.2. Περιορισμοί που τέθηκαν κατά τη διερεύνηση των μεταβλητών	10
2.3. Στατιστική μέθοδος επεξεργασίας των δεδομένων	11
ΠΙΝΑΚΑΣ XII	12
ΠΙΝΑΚΑΣ XIII	14
ΜΕΡΟΣ Β'	
3. Αποτελέσματα Στατιστικής Επεξεργασίας Β' Ερευνητικής Φάσης	17
3.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	17
3.2. Ηλικία του μαθητή (μεταβλητή 6)	17
Πίνακες 42.1-5	18-22
3.3. Μέγεθος οικογένειας (μεταβλητή 7)	23
Πίνακες 43.1-5	24-28
3.4. Σειρά γέννησης (μεταβλητή 7,8)	29
Πίνακες 44.1-5	30-34
3.5. Νοημοσύνη (μεταβλητή 18)	35
ΠΙΝΑΚΑΣ XIV	35
Πίνακες 45.1-5	36-40
ΠΙΝΑΚΑΣ XV	41
3.6. Διαβίωση μακριά από την οικογένεια (μεταβλητή 25)	42
Πίνακες 46.1-5	43-47
3.7. Μορφωτικό επίπεδο γονέων (μεταβλητές 27,28,30,31)	48
ΠΙΝΑΚΑΣ XVI	48
Πίνακες 47.1-5	49-53
3.8. Επάγγελμα γονέων (μεταβλητές 33,34)	54
Πίνακες 48.1-5	55-59
3.9. Χρόνος ημερήσιας απασχόλησης γονέων (μεταβλητές 35,36)	60
Πίνακας 49.	60

γράφ των παι-

«Biometrika».

Press, 1967.

3.

3.10. Περιοχή σχολείου (μεταβλητή 41)	61
Πίνακες 50.1-3, 51	62-65
3.11. Τάξη φοίτησης (μεταβλητή 42)	66
3.12. Σύνολο μαθητών τμήματος (μεταβλητή 44)	66
Πίνακες 52.1-3	67-69
Πίνακες 53.1-5	70-74
3.13. Είδος βιβλιοθήκης (μεταβλητή 83)	75
Πίνακες 54.1-5	76-80
3.14. Αριθμός δωματίων (μεταβλητή 86)	81
Πίνακες 55α.1-5, 55β.1-5, 55γ.1-5, 55δ.1-5	82-101

ΜΕΡΟΣ Γ'

4. Γενικά συμπεράσματα από τα αποτελέσματα και των δύο ερευνητικών φάσεων	102
4.1. Εισαγωγικές σημειώσεις	102
4.2. Τόπος γέννησης και μόνιμης διαμονής (μεταβλητές 1,3)	102
4.3. Ηλικία μαθητή (μεταβλητή 6)	103
4.4. Απώλεια για οποιαδήποτε αιτία, σχολικής χρονιάς (μεταβλητές 4,10)	103
4.5. Πυκνότητα Οικογένειας (μεταβλητές 7,86)	103
4.6. Σειρά γέννησης (μεταβλητές 7,8)	104
4.7. Φοίτηση σε φροντιστήρια (μεταβλητές 12,13,15,16)	104
4.8. Επίδοση στο κριτήριο νοημοσύνης (μεταβλητή 18)	105
4.9. Προβληματική οικογένεια (μεταβλητές 19,20,23,24,25,26,35,36)	105
4.10. Πολιτιστικό και κοινωνικό-οικονομικό οικογενειακό περιβάλλον (μεταβλητές 27-34, 37-38, 82-83, 85-88, 90-97, 99)	106
4.11. Περιοχή και είδος Γυμνασίου, πυκνότητα τάξης (μεταβλητές 40,41,44)	107
Γενικό Συμπέρασμα	108
Βιβλιογραφία	109
Πίνακας Περιεχομένων	111